

NA STRÁŽ

Casopis věnovaný vnitřním otázkám československého vojska.

K naší vnitřní situaci.

Řeč poslance F. V. Krejčího v 2. pluku dne 12. listopadu.

(Dokončení.)

Co je nejpálčivější naše otázka: návrat domů (hlasy: není). Já nemám otázky naléhavější. A proto musíme všeobecně posuzovat se zřetelem k této otázce. Nevidím příčin, proč by tato různá zřízení (komitety, sjezd) měla urychlit tento návrat; naopak byla by překážkou. Situace je velmi těžká a vyžaduje pevného vedení, vedení, jež by bylo soustředěno v několika hlavách. Obvyklé řech o demokracii a vedení lidu platí v míru. Ale v době válečné musí rozhodovat princip pevného plánovitého vedení. Světová válka ukázala i ve státech nejdemokratičtějších, kde se nemůže pochybovat o moci lidu, že je nejlépe, jestli všechno velké rozhodování je svěřováno jednotlivým osobám.

Na příklad Amerika svěřila rozhodování o svých osudech, na př. vypovězení války, jedinému člověku prezidentu Wilsonovi. Tak Francie, když byla doba nejkritičtější, když se váhalo, má-li být uzavřen mír, svěřila osud Clemenceauovi. Pohlédme však na stát socialistický, na sovětské Rusko; tam nerozhodují dělníci a vojáci, tam drží vládu v rukou několik osob, Lenin a Trocký. Je lépe pevné vedení nežli takové zřízení, kde by každý měl právo stejným způsobem rozhodovati.

Představme si u vás sjezd v době, kdy my neasluhujeme o nic více, než jak vás co nejdříve dostat na východ. Může sjezd učiniti více, nebo lépe? (hlasy: může zjednat pořádek, kontrolu, dát informace). Informace právě vám podávám. Zde, tisíce verst vzdálení od Evropy a moře, jsme odkázáni na telegramy, jež přicházejí jednou za čas. Každý telegram stojí tisíce rublů. Tak můžeme s vládou mluvit jen několik suchých vět. Co se děje v Evropě, zvíme hodně později z evropských novin nebo z tisku Dálného Východu. K tomu je potřeba lidí, kteří znají cizí jazyk, jsou zapracováni do

otázek vojenských, obchodních a pod. I ti vedoucí lidé zde vědí o celé situaci tak málo. Jejich rozhodování je právě proto stíženo, že tak málo vědí. Nevíme, co naše vláda se spojenci má ujednáno. Ani političtí představitelé zdejší to nevědí. Teď si představte sjezd, množství lidí z vašich řad, snad více, snad méně inteligentních, kteří přirozeně budou vědět ještě méně. Kdyby se jich sešlo na tisíce, nezvětšila by se tím možnost jejich poznání. Tedy občanské zřízení by vás snad uspokojilo, že byste se cítili trochu lidmi, občany, ale nic více. Ale sjezd by nemohl více vykonat, nežli se děje nyní.

Tedy: vy jste ovšem zde volali, že chcete mít komitety a sjezd proto, aby byl proveden vnitřní pořádek v armádě. Ano, ale jde o to, byl-li by výsledkem toho skutečně pořádek a nevyšel-li by z toho nepořádek ještě větší. Zde by se musilo vojsko postavit před takovou otázkou: do jaké míry život vojenský to snese, aby voják mohl provozovat občanské právo. U nás, v republice, pravda, voják má právo volební atd. My plně chápeme nespokojenost, že vy ještě kromě toho, že jste přinuceni žít daleko od vlasti, máte ještě být zbaveni těchto práv. Můžete být ubezpečeni, že se vám to, oč jste tím byli připraveni, po vašem návratu do vlasti plně nabrání. (Výkřiky nespokojenosti mezi posluchači.) Kdybyste trvali na tom projevu nespokojenosti, jakou jste teď projevili, pak byste projevili málo důvěry k naší vlasti, která nyní se vyvíjí způsobem tak demokratickým, že může být v té věci vzorem jiným státům Evropy. V čele její vlády stojí Tusar, člen čl. strany soc.-dem., tedy socialista. Sociální demokracie již celou povahou své strany není nakloněna k tomu, aby se dívala na dosavadní řád zřízení státního různově, spíše jej kritizuje a projevuje nespokojenost. A jestliže on prohlásil v N. S., že naše republika se vyvíjí způsobem co nejdemokratičtějším, že slibuje být nejpokrokovějším státem Evropy, pak myslím, že čl. voják

v Sibiři může toma uvěřit, že je to pravda, (Hlasy: „My také věříme!“)

Opakují: vy nesmíte pochybovat o tom, že vás ve vlasti očekávají taková práva občanská, o jakých jste před válkou ani nesnil (volební právo od 21 let, 8hod. prac. doba, vyvlastnění velkostatků, socialisace dolů atd.). Který ze států Evropy vyvíjí se způsobem více demokratickým a více v duchu sociální spravedlnosti než naše republika? Tedy ta práva doma mohou vám doma plně nahradit to, co postrádáte zde. Vy tvrdíte, že právě proto, že ta práva doma jsou již uvedena v platnost, chcete je mít již zde; ale jest otázka, do jaké míry je to možné

My chceme spolupracovat s politickým i vojenským vedením armády pro váš prospěch a pro brzké rozřešení otázky vaší dopravy domů. Já pro svou osobu podotýkám, že zde chci zůstat delší dobu a že svou činnost chci rozšířit takovým způsobem, abyca mohl zde představovat vedle vedení čistě vojenského také ten živel občanský, kterého se dovolávali zastaneové sjezdu a komitétů. A prosím vás o důvěru k celému poselství i k mé osobě v tom, že zde naleznete vždy porozumění a pochopení pro vaše potřeby i že se zde dá vytvořit něco, co by vám zde nabradilo to, oč jste přišli, tak komitétů a sjezd, a co by vám zároveň jaksi sprostředkovalo styk s domovem; já jsem ochoten vždy vyslechnout vaše stížnosti i zavést přímý způsob informace vojska o situaci.

Pokud jde o osud delegátů II. sjezdu; ten byl by dávno rozhodnut, kdyby soudní řízení, jehož je třeba v zájmu spravedlnosti a na němž vedení armády trvá, bylo provedeno, kdyby delegáti sami neodpírali výpovědi. Bude třeba něco podniknout. Slibují učinit všechno, co mohu v tomto směru a trvati na tom, co jsem jim mohl hned slíbit: spravedlnost. Nechceme, aby se jim stalo příkoří. Vše musí projít jistým šetřením, soudním řízením. 28. října byl učiněn krok, od kterého si mnoho slibují: prezident zmocnil vrchního velitele naší armády k amnestii. Amnestie bude provedena v rozsahu značně širokém; budou smazány přečiny jak vojenské, tak i jiné. Doufám, že i to přispěje k vnitřnímu pořádku. Návrh amnestie je již předložen generálu Janinovi ku schválení.

Na nás je, abychom k vám přicházeli s otevřeností, na vás, abyste k nám zachovali důvěru, abyste svou důvěrou naší práci podporovali, abyste nepopřávali sluchu každé domněnce. Včera na př. byly vám oteny

dopisy, o jejichž věrohodnosti dlužno pochybovat, ba u některých je vyloučeno, že by zasluhovaly víry. Byly předčítány názory, na př. dopis z domova, že naše vláda je ve vleku buržoasie a šovinistického kapitalismu. (Hlasy: není, ale byla.) To nikdy nebyla. Poněvadž naše republika nebyla vybudována buržoasí. Vznikla dohodou tří hlavních vrstev národa: buržoasie, vrstvy zemědělské a proletariátu. Hned v prvních dnech bylo jasno, že naše republika nemůže být buržoasní a kapitalistická. Ovšem nemohla být ani socialistická, poněvadž socialismus u nás je sice silný, není však ve většině. Nemůže být nazvána kapitalistickou vládou, která dala hned v prvních dnech 8hodinový pracovní den, jež má polovic ministrů socialistických. To je nesvědomitost nebo čirý nesmysl. Kdo onen dopis psal, nemá politické inteligence a zralosti, může-li napsati takovou věc, aby otravoval vaše prostředí. Nabyli jsme o vás příliš dobré mínění, ceníme si příliš vysoko úroveň našeho vojáka, než abychom mohli křídou přehlížet k tomu, aby taková hesla vás otravovala.

Prosím vás, uvažujte o všem, co jsem vám zde musil říci. Jednejte o všem především s námi a ne s živlem cizím, jenž usluje o rozvrat v naší armádě; postavte se na půdu toho zřízení, na kterém naše vojsko dnes stojí, a nepočínejte akce, které by vedly k nepokojům ve vojsku. Kolem nás to kvasí. Necht tu stojí uprostřed toho viru naše vojsko jako pevná skála, kterou to neotřese. Záleží na každém z vás, aby k tomu přispěl. Kdybyste pokračovali v tom, co včera bylo zahájeno a volili zítra své důvěrníky, ocitli byste se na šikmé ploše.

Z řeči plnomocníka B. Pavlů

na schůzi v 2. pluku dne 12. listopadu.

Žádal jsem již několikráte, abych byl zbaven svého úřadu. Nová ministerská rada žádosti mé vyhověla a povolává mne domů. (Hlasy: Zůstaň!) Tak jak jsem svého času nemohl vyhovět přání z vojska a ihned odejít, nemohu ani nyní vyhovět přání zde vyslovenému, abych zde zůstal. Jsem zvyklý poslouchati svou vládu. Jedu rád domů. Tisní mne však ebava o to, co bude zde s vámi. (Hlasy: My se nebojíme.) Jsem rád, že se nebojíte. Víím, že ať je zde sebe hůře, vždycky může nás spasití jediné vojsko. Jestli však vy sami v sobě se rozejdete a rozložíte, pak bude zle, pak ulehčíte svým nepřátelům vítězství. O to se bojím. Nebál jsem se nikdy zodpovědnosti. Přijímal jsem

ji v horší chvíli. Mluví se zde o bývalých rozepích. Ano, byly spory, má-li naše hnutí se dostat do vleku černosotněnského, germanofilského, nebo má-li být vedeno v duchu Masarykově. Tehdy, když zajatecké tábory, málo informované o pravém stavu věci, nedůvěřovaly, bojoval jsem v Petrohradě, aby naše hnutí zůstalo čisté a odvrhlo od sebe živly černosotněnské. To je má zásluha z minulosti, k níž se hrdě hlásím. Můj úřad zde nese s sebou strašnou zodpovědnost. Věřte, mně není lebko, když vidím, že 50 000 lidí na mne nadává. Avšak nesměl jsem povolit v zájmu vojska. Mně nejde a nešlo nikdy o mou vládu; chtěl jsem jen, abyste se co nejdříve z toho sibiřského bahna dostali domů.

Počítejte s tímto: Naše doprava domů naráží na překážky velmi obtížné. Rozkaz je: doprava po moři. Znamená: mít lodě. Lodě však znamenají peníze. Na vás je, abychom je získali. Čím jednodušší, ukázněnější budete, tím dříve dostaneme peníze. Netaktickým jednáním však stěžujete si sami dopravu. Víím, že já nebudu již zodpovědným za to, co se v budoucnu stane. Upozornuji vás jen na tyto obtíže, abyste těm, kdož přijdou po mně, nevytýkali, že oni jsou vinni. Naše hnutí bylo vždy hnutím lidu. Proto si musíme navzájem pomáhat.

Naše síla vždycky byla právě v tom, že jsme šli všichni za jedno. Tak musí být i teď, v poslední chvíli. Jestliže teď se rozbijeme, pak se těžce dostaneme domů. Víte, že naše republika nemá peněz, nemá úvěru, proto nemá surovin, následkem toho není výroby tovární, odtud pochází massa nezaměstnaného lidu, a ti ostatní musí na ně doplácet. To je ten začarovaný kruh. Proto dnes každý, kdo má trochu smyslu pro socialism, musí pracovat pro zlepšení úvěru (hlasy: „Čím? Krví?“). Když se budete chovat tak, jak nyní, ovšem to neupravíte.

Jde o to, abychom dostali peníze na lodě, abychom republice usnadnili zahraniční úvěr. Nezapomínejte, že červnové události znamenaly pro nás ohromné zkrácení úvěru v Americe.

Musíte počítat s tím faktem, že naše republika je závislá na spojencích politicky i úvěrem. Na počátku republiky náš zahraniční úvěr byl nepoměrně lepší, než-li je teď, a na tom snížení úvěru má podíl naše sibiřské vojsko. To vojsko, které mělo kdysi největší zásluhy o naši republiku, ztrácí nyní občanskou rovnováhu a tím snižuje náš úvěr. Já nežaluji, ale musím to konstatovat.

My žijeme zde v ohavných poměrech, a to se ovšem odráží na nás. V našich projevech, odtud vyplývajících, svět se dobře nevyzná, jim nerozumí, a vysvětluje si je jinak. Projevy nespokojenosti ovšem jsou nezadržitelné, ale je třeba jistého sebezapření, aby nebyla překročena mez, aby nám to neškodilo.

Řečník mluví o svém odchodu. (Je přerušeno hlukem posluchačstva. Hlasy: „Teď, když už je zadrženo!“ — „My chceme, abys tu zůstal.“)

Můj úřad v budoucnu bude rozdělen. Zůstanou úřady ministerstva vojenství, nad nimiž bude zřízen nějaký politický komisariát (název prozatím není stanoven), jenž bude podřízen přímo ministerstvu národní obrany. V čele tohoto zřízení má státí posl. Krejčí. Za představitele ministerstva zahrani. záj. navrhujeme dra Girsu. Je v tom sice překážka, že zároveň se mnou je do vlasti povolán i dr. Girsu, navrhujeme však, aby dr. Girsu na svém novém úřadě zůstal zde a doufáme v příznivé rozhodnutí. Měli byste tedy 3 hlavní představitele: vrchního velitele gen. Syrového, představitele ministerstva národní obrany posl. Krejčího a představitele ministerstva zahraničních záj. dr. Girsu. Byl bych rád, kdybyste těmto činitelům projevili svou důvěru co nejmarkantněji, poněvadž oni, kteří budou vésti vaše záležitosti, budou musít pracovat v poměrech velmi rozvratných. Stojíme dnes na území, které určité organizované vlády nemá. Území je chroženo anarchií. Nevíme, kdo zde bude vrchním vládcem. Převraty budou možny každou chvíli. Naše neutralita nám nedovoluje aktivně účastnit se tvoření nových akcí zde, ale nemůžeme také překážeti tomu, jakým způsobem veřejnost zdejší bude chtít upravit své poměry. Jsme v kraji, kde nevládnou parlamentární pořádky. Jinak by postup byl velmi jednoduchý: parlament by se vyslovil v tom nebo jiném smyslu. Zde však žádná strana nemá úcty k parlamentárnímu zřízení. Jiný politický směr může přijít k vládě pouze převratem. 18. listopadu m. r. stažilo 20 kozáků, aby způsobili změnu ve vládě velkého dosahu. Kolik jich dnes bude třeba, nevím. Budou vedeny boje, možná hodně krvavé.

Je proto v zájmu našem, abychom byli jednotni a nedopustili žádné změny, která by byla proti nám. Neutralita naše nemůže jít tak daleko, aby bolševici přerostli nám přes hlavu, jak zní i rozkaz pres. Masaryka. Mluvme o tom s hlediska návratu domů. Dalo prý by se vyjednávat o návrat úze-

mám bolševiků. Bolševici to kdysi chtěli sami. Poslali s úkolem vyjednatí tuto cestu prof. Maxu do Prahy. Prof. Maxa jel tam, ale v červenci sám se vyslovil: „Ano, přijel jsem s úmyslem vyjednávatí o tuto cestu, vyložil jsem vše na poradě, kde byli říštomní nejvyšší zástupci naší vlády. Vidím však, že tento plán není možný.“ Narazili bychom na mnoho front. Zejména nyní po událostech na frontě emské vidíme, že návrat cestou západní je nemožný.

Mluvíme o tom jen s hlediska jednoho: jak se dostat co nejdříve domů. Rada jest jediná: trpělivost. Budeme-li se chovat rozumně, jednotně a svorně, pak se ty překážky, které tu jsou, snadno dají odstranit. Vy právě můžete republice přispět; ovšem vy můžete i republice nepomoci. To je vaše věc a vaše právo. Je vaše věc, zvolit dobrou cestu.

Poznámky k událostem.

V úterý 11. t. m. byla ve 2. pluku na rychlo svolána schůze pod rouškou, že na ní budou čteny dopisy z vlasti; tvrdilo se, že je velitelem pluku povolena. Velitel pluku ve skutečnosti nepovolil schůzi, protože již měl zprávy o tajné schůzi v Innokentěvské a věděl, že čtení dopisů je pouhá záminka a úskok. Schůze se sešla za veliké účasti. Zahájil ji Pezlar ze 4. roty, který vyzval shromáždění, aby si zvolilo předsednictvo. Vystoupil z téže roty svob. Jehlička a navrhl za předsedu Pezlara a za zapisovatele Bláhu z 1. pluku lehk. dělostřelectva. Hned na počátku řeči Pezlara se ukázalo, že schůze má jiný účel, než za kterým byla svolána. Řečník rozváděl zde jednotlivé požadavky, o nichž jsme již psali. Na konec vyzval shromáždění, aby si navrhli resoluci. Opět vystupuje Jehlička a čte již předem připravenou resoluci. Všecko to působilo dojmem, že tu několik lidí dobře hraje úlohy, přidělené jim pravděpodobně na tajné schůzi v Innokentěvské a že důvěřiví vojáci jim sedli na lep. Na schůzi vystoupil též člen osvětového sboru Kubík a varoval před ukvapeným jednáním, ale rozeštvání bratří na jeho slova již nebrali zřetele. O dopisech, které byly na schůzi čteny, jsme se zmínili již v minulém čísle. Požádali jsme o jejich zapůjčení a obdržíme-li je, budou uveřejněny. Ku konci schůze usneseno, aby se ve čtvrtek konaly volby důvěrníků.

Ve středu v poledne konala se v 2. pluku schůze, na které mluvil posl. Krejčí a plno-

mocník Pavlů; jich řeči otiskujeme. Chvillemi schůze působila dojmem těžkým; i vřadce poselství byl často přerušován výkřiky hodně nemístnými, plnomocníka z počátku pro hluk nebylo ani slyšet. Zaenáhla vítězili v přítomných smysl pro slušnost a rušitelé byli často z řad vojáků okřikováni. Trapně působily stále pokusy několika aranžérů dávatí s jeviště (za zády řečníků) znamení do hlediště; trapně proto, že dokazovaly jejich strašně nízký názor o úrovni našich vojáků.

Týž den podle pokynu plnomocníka Pavlů podal náš zástupce dr. Blahož protest proti arestům veřejných činitelů města Irkutsku, o jehož úspěchu včera referováno v ČSD. i v ruských Telegramech. Ve čtvrtek dopoledne byl ve 2. pluku pokus provéstí volby důvěrníků: volilo se i nevolilo; někde bylo odevzdáno v rotě jen 8 hlasů,

Posl. Krejčí navštívil 2. pluk ve čtvrtek odpoledne znovu a rozmlouval zde s vojáky, kteří mu porozuměli. V pátek byl ve 2. pluku celkem klid. Klid byl i v ostatních částech irkutské posádky. Ve 3. pluku 3. praporu, který je rozložen na trati, byl klid vůbec; v 1. praporu ve středu odpoledne začato s podpisováním petice, ve které byly vysloveny známé požadavky, ale akce neměla většího úspěchu. Hnutí se vyskytlo ve 2. praporu, kde jeho duší je 7. rota a duší této je zase již z červnových událostí známý Viktor, který k nám přišel od bolševiků loni v Kazani. Celkem je možno říci, že nejnovější útok na jednotu a klid v našem vojsku byl likvidován. Jakákoliv nejednotnost a neuzázněnost našich částí je nebezpečnou hlavně proto, že vývoj událostí v Sibíři nabývá příliš vážný ráz, že se můžeme pojednou ocitnout uprostřed krvavých událostí, a jelikož nemáme přátel, ba ani sympatií snad v žádném ruském táboře, mohli bychom svoji neuzázněnost příliš draze zaplatit. Buďte si toho, bratři, vědomi!

Z redakce. Již ve čtvrtek a v pátek byly po Irkutsku roztrušovány zprávy, že poslanec Krejčí povolil komitěty. Na všem tom není ani zbla pravdy. Žádáme bratry naléhavě, aby nás zavčas informovali o všem co se ve vojsku roztrušuje a žádali o vysvětlení buď svého velitele nebo přímo nás. Je však nanejvýš nutné, aby právě v nynějších těžkých poměrech byl zachován naprostý klid a jednotu.

Hlavní název: **Na stráž**

Vydavatel: **Informačně osvětový odbor ministerstva vojensství**

Vydáváno v letech: **1919 - 1920**

Číslo ročníku: **1**

Číslo výtisku: **13**

Datum vydání čísla: **16.11.1919**

Identifikátor ISSN: **2223-0033**

Stránky: **[1], 2, 3, 4**